

¿TÉ ESPANYA LA BOMBA ATÒMICA?

¿Per a què la bomba?

Des de fa alguns dies noves revelacions s'han afegit des de la premsa a la llarga llista de rumors que asseguren que Espanya prepara una bomba atòmica. ¿Però per fer què?

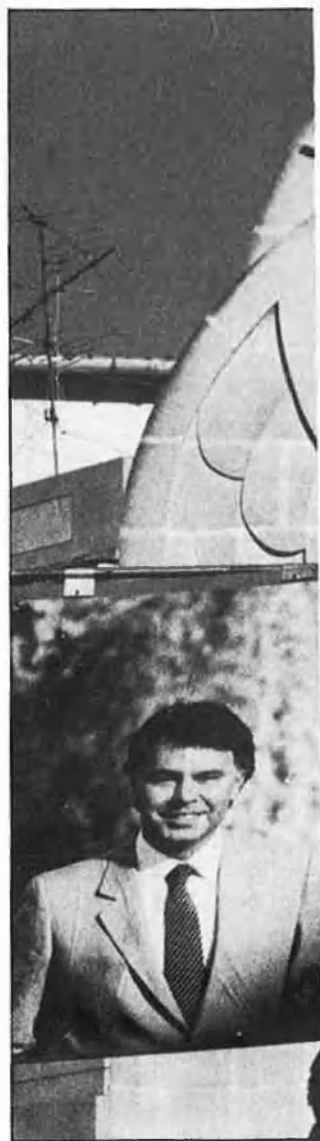
Vicent Partal

Ara resulta que la central nuclear de Vandellós-I és científicament obsoleta des del 1964 i no és l'apropiada per a la producció d'energia elèctrica. En canvi, és la central ideal per a la producció del plutoni militar necessari per a la creació de la bomba atòmica espanyola. ¿Qui ho hauria de dir d'aquell edifici atípic amb posat més de magatzem de gra que de central nuclear?

Aquesta és una de les revelacions contingudes en un article aparegut fa alguns dies en el rotatiu madrileny *El País*, on es desvetlaven algunes de les claus de la possible fabricació d'una bomba atòmica per a l'exèrcit espanyol. Informes de la CIA que assenyalen el final de la dècada actual com a possible moment de la seua creació, llista d'objectius compromesos en la seua possible construcció

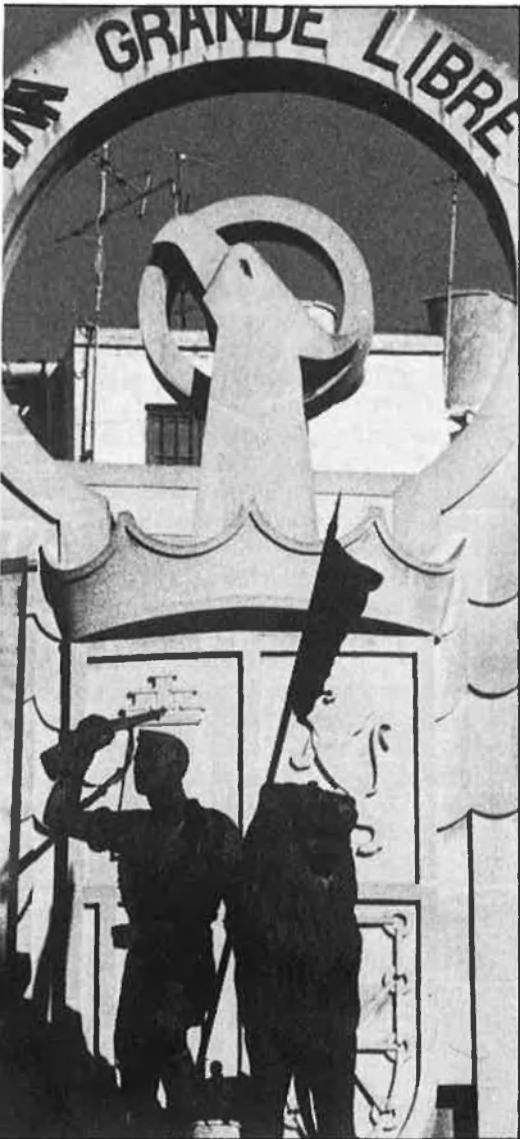
Felipe González s'ha negat a signar el TNP.

(entre els quals hi ha Vandellós, la planta de reprocessament de la JEN i els reactors *Coral* i d'investigació de Barcelona i Bilbao), i deduccions polítiques derivades sobretot de la no

IKONO

IKONO

Ja ho havíem contat

VP

Va ser una de les portades més comentades del 1985. Narcís Serra muntat sobre unes caixes de material radioactiu i abraçant dos missils. El títol: «¿Té Espanya la bomba atòmica?» sorprengué molta gent. I inclús provocà la burleta d'alguns dels sabudets habituals del país. En aquell mateix número Paco Pérez Moragon, el nostre antic director, feia bromes a propòsit del sou dels ex-ministres franquistes; parlàvem amb els autors de la La torna de la torna; Carles Gàmez recordava, deu anys després, Pier Paolo Pasolini; ens lamentàvem de la mort de Manuel Sacristan; Josep Guia feia publicitat gratuïta a la Universitat de Prada i apareixia el calendari de la cinquena Trobada de Música del Mediterrani. No fa ni un dia ni dos, per tant.

Eren també els dies que The Washington Post es preocupava per l'augment del nombre de països amb possibilitats de crear la bomba atòmica. Era una bona excusa per parlar-ne d'un: Espanya. Fela pocs mesos que s'havia aprovat el Pla Estratègic Conjunt que tornava a posar l'èmfasi sobre el contenciós amb el Marroc.

Una anàlisi del pla i de distintes declaracions, sobretot les referents a la no-firma del TNP, ens portava a preguntar-nos si Espanya no preparava la bomba. Però no només a això. Contestàvem presentant-ne, per primera vegada, la geografia: el Centre d'Investigació Militar de Cubo de la Solana, el reactor experimental «Juan Vigón», de la Ciutat Universitària de Madrid i el recent creat Centre de Tractament dels Residus Nuclears. Soledad Gallego-Díaz i Carlos Gómez, des d'El País, hi han afegit noves dades i nous noms. Tota pedra fa paret.

Però, més enllà d'això, han confirmat la validesa d'una interrogació que, nosaltres, havíem fet pública ja al setembre del 1985. A algú se li haurà gelat en la cara, ara, el somriure de fa un any i mig. Records i calma. Ja ho sabrem tot algun dia... □

firma del TNP (Tractat de no Proliferaió Nuclear) per part del govern de Felipe González, serveixen per traçar un ampli panorama de les possibilitats que el govern de Madrid prepare els estris per dotar-se d'una força nuclear.

L'informe era contrapuntat per distintes articles apareguts dies abans en els quals es confirmava la utilització que es fa de l'arma nuclear en diversos exercicis teòrics realitzats per alts caps de l'exèrcit espanyol, fet que vindria a confirmar la sospita que s'està elaborant una doctrina pròpia sobre el tema.

Uns rumors que vénen de lluny

En realitat, els rumors sobre la possible fabricació de la bomba atòmica espanyola ja vénen de lluny. Per exemple, l'any 1983, Pan Books Ltd, de Londres, publicava la primera edició d'un atlas de Michael Kidron i Dan Smith que esdevindria un clàssic de la cartografia de la guerra i la societat. En la desena carta del llibre (títol: «Una proliferació perillosa») l'Estat espanyol apareixia senyalat

amb el color taronja —traducció: països amb possibilitat de produir armament nuclear durant els anys 80.

Això no significaria massa si es tenia en compte que n'hi havia trentatres, la majoria europeus, decorats amb el mateix color. Però un signe traduït com «Instal·lacions nuclears actives i no sotmeses a control internacional» campava sobre el color taronja. La llista de «sospitosos» en aquest cas es reduïa molt, i ja resultava més significativa: Espanya, Israel, Egipte, Paquistán, Índia i Sud-àfrica. És a dir, els països situats en la *pool position* de la guerra atòmica, junt amb Irak, Iran, Corea del Sud, Taiwan, Líbia, Brasil i Argentina.

El prestigiós *Military Balance* de l'Institut Internacional d'Estudis Estratègics de Londres, en l'edició de 1986, incloïa en la llista de vehicles capacitats per a disparar armes nuclears 96 obusos de 155 mm. propietat de l'exèrcit espanyol. La pressió nord-americana per intentar aconseguir que Espanya signe el TNP és coneguda de fa temps. La posició soviètica al respecte també: els atlas militars d'aquell país deixen ben clara la seua

creença que a Espanya hi ha armes nuclears, com a mínim, en mans de l'exèrcit dels Estats Units. Les sospites, doncs, són consistents i provenen de molts diversos camps. La pregunta clau, però, és ¿per a què vol Espanya una bomba atòmica? I encara ¿per què ara?

¿Una bomba per fer què?

Hi ha dues respostes possibles. Segons el Partit Socialista Francès, en

tar lligada al conflicte magrebí. Al conflicte magrebí i a la negociació sobre la reducció d'efectius militars nord-americans en l'Estat espanyol.

En el supòsit que els Estats Units es veiessen obligats a abandonar Torrejón i Saragossa, no hi ha cap dubte en el sentit que l'exèrcit de l'aire espanyol no assumiria totes i cadascuna de les missions que actualment realitza la Força Aèria dels Estats Units. Més concretament: Espanya no assumirà la realització de les missions anome-

Per als americans, el conflicte entre Espanya i Marroc és irrellevant des del moment en què no s'inscriu en la dialèctica est-oest. Això, traduït a romanç pla, vol dir que, si poden, evitaran una guerra, però si la guerra esclata, no es posaran automàticament de la banda de ningú. I, en qualsevol cas, segur que no de la banda d'Espanya, ja que, des de Washington, Ceuta i Melilla són vistes com a colònies (colònies que, a més, l'OTAN ja ha declarat explícitament que no pensa defensar).

Actualment, la balança estratègica entre l'Estat espanyol i el Marroc queda favorable a Madrid. Però si les bases se'n van al Marroc i això es tradueix en un ajut nord-americà a l'exèrcit marroquí que pugua tornar a equilibrar la balança tècnica entre els dos estats —fet que suposaria, per factors geogràfics, un avantatge marroquí sobre Espanya— només hi ha una manera d'evitar per sempre més la temptació de la guerra i d'amenaçar permanentment i d'una manera efectiva el Marroc: l'ús de l'únic sistema d'armes que assegura que, en cap cas, no es produirà un gir estratègic incontrolable en qualsevol moment, és a dir, l'ús de les armes nuclears.

Quan un país posseeix l'arma nuclear, pot dir-se que entra en una nova fase estratègica, ja que aquesta assegura, com a mínim i en el pitjor dels casos, la possibilitat d'infringir a l'enemic represàlies en una escala inacceptable per a ell i, en el millor dels casos, la impossibilitat de veure's superat efectivament en el balanç estratègic. Amb una sola bomba nuclear n'hi ha prou, si es té la capacitat de disparar-la i la voluntat política de fer-ho, per oposar-se a cinc o deu bombes similars d'un altre país. Això, perquè una sola bomba ja assegura, llançada sobre la capital contrària, per exemple, uns danys del tot inacceptables. La paritat nuclear, doncs, és pràcticament segura, sobretot si no és en comparació a l'URSS i els Estats Units, i permanent. Espanya, amb la bomba atòmica en les mans, podria dormir tranquil·la: per molt ajut que els americans donassen al Marroc, inclús si el Marroc arriba a fabricar la seua bomba, la possibilitat de guerra seria ja pràcticament nul·la.

Clar que això no vol dir que Ceuta i Melilla fossen permanentment espanyoles. Per ara, no ha calgut que cap soldat marroquí entrés a Melilla per situar aquesta ciutat en la condició de «fruita madura» que tant agrada com a definició a Hassan II. □

El conflicte al Marroc pot ser la clau de tota la qüestió.

un document titulat *La seguretat a Europa*, si algun dia es pensa realment en una opció europea de defensa, això requeriria el sorgiment d'una tercera força nuclear complementària de la francesa i britànica. Segons el PSF, l'únic estat en condicions de sumar-se al bloc nuclear europeu seria l'espanyol.

La interpretació, amb tot, és excessivament agafada pels pèls. Perquè ningú no contesta a un interrogant vital: ¿Com podria el Regne Unit comprometre's efectivament en la creació d'una força nuclear europea —se suposa que independent de la soviètica i la nord-americana— amb la dependència total i absoluta en els aspectes tecnològics i polítics que manté amb els Estats Units? França usa tecnologia pròpia i l'única decisió política que necessita per fer-ne ús és la seua pròpia. Però no és aquest el cas de Gran Bretanya.

Una segona interpretació podria es-

nades «fora de zona» (és a dir, no lligades directament als interessos OTAN, sinó als concrets i particulars dels Estats Units, principalment en la Mediterrània oriental i l'Orient Mitjà), que la Força Aèria nord-americana haurà de seguir realitzant des d'unes altres bases. ¿Des d'on? Itàlia n'està saturada ja. Turquia queda massa lluny. Grècia és inestable. Portugal no sembla probable. ¿I el Marroc?

Indubtablement, aquest país estaria disposat a tornar a allotjar els efectius nord-americans, que, d'altra banda, ja han usat en distintes ocasions aeroports i ports com els de Kenitra o Casablanca. I en el cas que això s'esdevingués, és lògic pensar que hi hauria contrapartides a la generositat magribina. Contrapartides que es podrien traduir —com s'han traduït en el cas espanyol— en un millorament substancial dels efectius de l'exèrcit d'Hassan II.